ԱԻԵՏԱՓԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Կը հրատարակուի ամէն երեքշաբթի: Տարեկան գինն է 4½, վեց ամսուանը ¾ մէճիտիյէ, կաճխիկ, և հատը 30 փարա: Խմբագրութեան և բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ ուղղուելու են առ Մր. Փէթթիպոն, Կ. պոլիս, Ամերիգան խան:

ՀԱՏՈՐ 37. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ· ՄԱՅԻՍ 27· 1884 ԹԻՒ 22

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Զորցած ճիւղ դալար ծառի վրայ: — Կը չանամ հաւատալ: — Քրիսթիի հին նուագարանը: — Սէր առ Աստուած: — Անհոգութիւն: — Նախնի Քրիստոնէութիւն եւ հասարակաց խաղեր: — Մանր մանր անասունք ինչպէս կը պաշտպանուին: — Ինչպէս պէտք է սկսիլ, կազմաւորել եւ յառաջ տանել Կիրակնօրեայ դպրոց մը: —Նամակներ: — Կրօնական լուրեր: — Քաղաքական լուրեր: — Մտակի գիները:

ԶՈՐՑԱԾ ՃԻՒՂ ԴԱԼԱՐ ԾԱՌԻ ՎՐԱՅ

Պատանի մը, մինչ կը խաղար պարտէզի մը մէջ, տեսաւ ծառ մը որ ունէը առատ պտուղ և տերեւները լուր ոստերուն վրայ, բայ ի փոքրիկ ճիւղէ մը որ կը կախուէր չորցած: Այս ճիւղը դրաւեց պատանւոյն ուշադրութիւնը. միւս ոստերէն և ոչ մին եղաւ առարկայ անոր դիտողութեանը բայց միայն այս անպիտան ճիւղը: Պատանին գանելով պարտիզպանը՝ հարցուց անոր, «Այս ճիւղն ինչո՞ւ համար այսպէս չոր և անպտուղ է:» «Եղ ծառին վրայ և կ'իմանաս պատճառը,» պատասխանեց պարտիզպանը: Պատանին եղաւ ծառը և տեսաւ որ ծառին բունին ճիւղ քովէն լարով կապուած էր ճիւղն այնպէս պինդ, որ կ'արգիլուէր վայելելէ ծառին կենսական հիւթը, և այս էր պատճառ անոր դօսանալուն:

Պատանին հիմա Աւետարանի պաշտօնեայ է Իսինպորտ քաղաքը, բայց մոռցած չէ դասը զոր առաւ այն ատեն չորցած ճիւղէն, այսինքն թէ, հոգին կը չորնայ, վասն զի մեղքը փաթթուելով սրտին, կ'արգելու Սուրբ Հոգւոյն հոսումն հոգւոյն մէջ, և այսպէս հոգին կ'ըլլայ ի վտանգի մահուան, թէպէտ բունը որուն կցուած է՝ կենդանի է: Այս վտանգէն ազատելու համար պէտք է դիմել առ աղբիւրն կենաց Քրիստոս, որ կը լուծէ մեզ մեր մեղաց բոլոր կապերը, որպէս զի անոր կեանքը վազէ ի մեզ:

ԿԸ ՋԱՆԱՄ ՀԱՒԱՏԱԼ

Երեւելի քարոզիչ մը իւր մեղայը համար խոովելով և Քրիստոսի աշակերտել բաղձացող մանուկ կնոջ մը հետ ունեցաւ խօսակցութիւն մը, որոյ վրայ կու տայ սա տեղեկութիւնը:

«Հարցուցի անոր թէ Քրիստոնեայ էր, և պատասխանեց, «Կը ջանամ ըլլալ, տէր:

«Բայց,» ըսի, «ոչ թէ ջանալու, այլ հաւատալու կոչ:»

«Գիտեմ, տէր,» կրկնեց կինը, «և այս է որոյ վասն կը ջանամ. Կը ջանամ հաւատալ:»

«Լաւ,» ըսի, «սիրելի բարեկամ, ինչ բանի կը ջանաս հաւատալ:»

«Կը ջանամ հաւատալ Ընդ էէ-ած եմ,» պատասխանեց կինը:

«Բայց Աստուծոյ խօսքը չպատուիրեր քեզ հաւատալ թէ վերկուած ես: Ջե՞ս տեսներ որ, եթէ գտնես քու վրադ կամ քեզի մօտ բան մը զոր կրնաս համարել իբրեւ փրկութիւն կամ փրկութեան հիմ, չես ապաւինիր այլ եւս Քրիստոսի, այլ քու անձինդ միայն: Շատ ընդհանուր սխալ է այս: Մենք միտեալ ենք դարձուցնել մեր խորհուրդները ներքս ի մեզ, քան արտաքս ի Քրիստոս որ միայն կարող է փրկել: Բայց դուն, սիրելի, թող ամէն փորձ և ջան հաւատալու բանի մը քու վրադ: Հաւատա միայն Յիսուս Քրիստոսի, և պիտի փրկուիս:»

Ան անհամատատութեամբ որ յատուկ է նոր արձնեղոյզ, կինը փոխեց խօսքը և ըսաւ. «Այո, այս է զոր կը ջանամ ընել. կը ջանամ հաւատալ ի Քրիստոս:»

«Լաւ,» ըսի, «ի՞նչ է զոր կը ջանաս հաւատալ ի Քրիստոս:»

Առ այս չպատասխանեց կինը երկար ժամանակ: Ցայտնի էր թէ դաղափարը չփոթ էր, և չէր գիտեր անդամ թէ ինչ էր այն չփոթութեան պատճառը: Կարօտ էր պարզ և յստակ տեղեկութեան: Ուստի որոշեցի այլ և այլ հարցուփորձերով հաննել ընա այն մթութենէն և չփոթութենէն:

«Եթէ կը հաճիս,» ըսի անոր, «աշխատինք հաննել գլխիդ դժուարութիւնէդ: Կ'ըսես թէ կը ջանաս հաւատալ ի Քրիստոս, բայց չես կարող: Ի՞նչ է զոր չես կարող հաւատալ: Եթէ զաներնէդ ինչ որ կը հաւատաս՝ այն բաներէն զոր չես կրնար հաւատալ, թերեւս կարող ըլլանք աւելի ճշդիւ հասկնալ դժուարութիւններդ: Կ'ուզէս պատասխանել քանի մը հարցման զոր պիտի ընեմ քու հաւատալու կարողութեանդ թերութեանը վրայ:»

«Հաճութեամբ պիտի պատասխանեմ,» ըսաւ կինը, «եթէ կարող եմ, քանզի չատ կը փափաքիմ փրկուիլ:»

«Լաւ, ուրեմն,» ըսի, «Ջանանք աներնել նախ թէ ինչ բանի կը հաւատաս: Կը հաւատաս թէ Յիսուս Քրիստոս եկաւ աշխարհք իբր երկու հազար տարի առաջ:»

«Այո, կը հաւատամ անշուշտ,» ըսաւ կինը:

«Ցարակոյս չունիս ուրեմն,» ըսի, «դէթ այս կէտին վրայ:»

«Բնաւ, ամենեւին,» ըսաւ կինը:

«Ուրեմն այս կողմանէ չես ջանար հաւատալ,» կրկնեցի:

«Ոչ,» ըսաւ դարձեալ կինը:

«Կը հաւատաս նաեւ թէ Որդի Աստուծոյ է Քրիստոս,» հարցուցի:

«Այո, Տէր,» պատասխանեց կինը, «յայտ եւս չունիմ ամենեւին տարակոյս: Կը հաւատամ աներկբայ թէ Յիսուս է Աստուծոյ միածին որդին, ինչպէս կ'ըսէ Սուրբ Գիրք:

«Լաւ,» ըսի, «կը հաւատաս նաեւ թէ Աստուած ղրկեց զնա աշխարհք փրկել մեղաւորները:»

«Հարկաւ,» պատասխանեց կինը. «ուրեմն ինչ բանի համար պիտի գալ, եթէ չհաւատայի ասոր, չէի ջանար փրկութեանս համար:»

«Բարի. ասոնք յայտնի են,» ըսի, «այսինքն՝ յայտնի է թէ կայ Յիսուսի վերաբերեալ երկու կամ երիք բան, որոց կը հաւատաս առանց երկբայութեան: Հանենք այս բաները դժուարութիւններէն որ խոչընդոտ են քու հաւատոյ ճամբուդ: Կ'ընդունիս որ միաբան ենք երկուքս, թէ այս բաներուն չես ջանար հաւատալ, այլ ոչինչ կը հաւատաս:»

«Այո,» կրկնեց կինը:

Յետոյ բանալով Եսայեայ ԽԴ. գլուխը՝ կարդացի սա համարները. «Իրաւունէ անիկա մեր ցաւերը վերցուց, ու մեր վիշտերը իր վրան առաւ. և մենք զանիկա վիրաւորուած, Աստուծմէ զարնուած ու չարչարի համարիլած սեպեցինք: Բայց անիկա մեր մեղքերուն համար վիրաւորուեցաւ, և մեր անօրէնութիւններուն համար ծեծուեցաւ. մեր խաղաղութեան պատիժը անոր վրայ եկաւ, և անոր վէրքերովը մենք բժշկուեցանք: Ամէնքս ոչխարներու պէս մոլորեցանք. ամէն մէկս իր ճամբուն դարձաւ, և Տէրը մեր ամենուն անօրէնութիւնը անոր վրայ դրաւ:» Արդ, կը հաւատա՞ս, սիրելի, թէ, երբ Աստուած ղրկեց իւր Որդին աշխարհք, դրաւ անոր վրայ մեր մեղքերը և անօրէնութիւնները: Կամ, ուրիշ աստուածային պատգամի մը համեմատ (Հռոմ. Դ. 25) կը հաւատա՞ս թէ Քրիստոս «մատնուեցաւ ի մահ մեր յանցանաց համար, և յարեաւ ղմեզ արդարացունելու համար:»

Այս և ուրիշ ասոնց նման համարները կարդալէն և անոնց վրայ խորհելէն ետքը, խոստովանեցաւ կինը թէ «պարտական էր հաւատալ թէ Քրիստոս վերցուց իւր վրայ աշխարհիս անօրէնութիւնները և մեղքը:»

«Կը հաւատա՞ս ուրեմն,» ըսի, «թէ Քրիստոս վերցուց, ինչպէս ուրիշ մեղաւորաց, նոյնպէս և՞ մեղքերդ, թէ կը սպասես տակաւին որ ինքնէ յերկնից և ընէ այս բանը քեզի համար, և կամ կը կարծես թէ երբ Քրիստոս մեռաւ մեղաւորաց համար, ջեղ թողուց անոնց թուէն դուրս:»

Նոր խորհուրդ էր այս կնոջը համար, ուստի գլուխը շարժելով վայրկի մի խորհեցաւ ասոր վրայ, և ապա, որպէս թէ նոր լոյս ընդունելով հոգւոյն մէջ, խօսեցաւ այսպէս.

«Ջեմ գիտեր ինչպէս բաժնեմ այս երկու բաները իրարմէ: Եթէ հաւատամ թէ Քրիստոս եկաւ աշխարհք և մեռաւ մեղաւորաց համար, պըրկիմ հաւատալ նաեւ թէ մեռաւ ինձի համար ես ոչինչ ընդհատ քան ուրիշ որևիցէ մարդու համար, և եթէ հաւատամ թէ Աստուած յարոյց զնա որևիցէ մարդու արդարացման համար, հարկաւ յարեաւ նաեւ ես արդարացմանս համար:»

Ջայս ըսաւ կինը, բայց տակաւին անձկութիւն կար երեսին վրայ: Անձնատուր չեղաւ ճշմարտութեան լոյս և զուարթութեամբ: Ուստի սկսայ խօսիլ այսպէս.

«Երթանք քիչ մը աւելի յառաջ մեր քննութեան հիման վրայ: Դուն ի սկզբան ըսիր թէ կը ջանաս հաւատալ ի Քրիստոս, բայց չես կարող: Յետոյ, երբ սկսանք պարզել դժուարութիւնը, և խնդիրը քննեցինք մի առ մի, ըսիր թէ կը հաւատաս, նախ թէ Քրիստոս եկաւ աշխարհ իբր երկու հազար տարի յառաջ, և թէ անոր գալստեան և մահուան պատմութիւնն առասպել չէ, այլ է ճշմարիտ և լի օրհնութեամբ. կը հաւատաս երկրորդ, թէ Յիսուս է արդարեւ Որդի Աստուծոյ և ոչ լոկ մարդ. կը հաւատաս երրորդ՝ թէ թէպէտ մենք ամէնքս մոլորած ելինք իբրև ոչխար կորուսեալ, Աստուած դրաւ անոր վրայ մեր ամենուս անօրէնութիւնները, և թողուց զնա մատնուիլ ի մահ մեր յանցանաց համար, և յետոյ յարոյց զնա զմեզ արդարացունելու համար. կը հաւատաս չորրորդ՝ և վերջապէս թէ դու ևս կը դանուիս փրկութեան այն օրհնեալ դործին մէջ, թէ դու մեղքերդ ևս դրուեցան Քրիստոսի վրայ, և թէ յարեաւ նա արդարացունելու համար նաև զքեզ:

«Ա՛յո,» ըսաւ կինը, «կը հաւատամ այս ամենուն։»

«Թող ուրեմն,» ըսի, «հարցունեմ քեզ երկու բան։ Նախ թէ, եթէ կը հաւատաս այս բաներուն, չես ջանար ուրեմն հաւատալ անոնց, քանզի ջանալ հաւատալ, և հաւատալ՝ հակառակ բաներ են։ Եթէ կը հաւատայ մարդ, այլ ևս չջանար հաւատալ, այլ ունի ստուգութիւն։ Ո՞չ ապաքէն պարզ և ճշմարիտ է այս։

«Ա՛յո, տէր, շատ պարզ կը թուի,» ըսաւ կինը, «բայց ես խորհած չէի երբէք այսպէս յստակ։»

«Հիմա,» ըսի, «ընեմ երկրորդ հարցումս. Քրիստոսի վրայ ինչ կայ որուն չես կրնար հաւատալ։»

Կինը նայեցաւ երեսս մտախոհ և անշարժ, որպէս թէ կը ջանար խորհիլ բանի մը վրայ որուն չէր հաւատար, և որպէս թէ կը վախնար թողուլ ջանալը և վստահիլ Անոր որուն կը հաւատար. բայց մինչ կը խորհէր թէ ով էր Քրիստոս և ինչ ըրած էր անոր համար, կասկածներն սկսան հալիլ. վայրկեան մը եաքը տուաւ նա ամէնքը հողմոյ, և զուարթ դիմօք ըսաւ,

«Հիմա կը տեսնեմ որ հաւատալու չեմ թէ փրկուած եմ, այլ թէ Քրիստոս կը փրկէ զիս այն բաներով զորս ըրաւ ինծի համար, և Աստուծոյ յարուցանելովը զնա ի մեռելոց։»

«Ա՛յո,» ըսի, «ոչ թէ փրկութեան, այլ Քրիստոսի և անով կատարուած գործին կը մնայ մեզ հաւատալ։ Փրկութիւնը պատուղ կամ վախճան է մեր հաւատոյն։ Նոյնպէս, նայելու չենք ի մեզ փրկութեան համար, այլ Անոր որ է մեր փրկութիւնը։» Ահա իմ փրկութիւնս Աստուած է, ես պիտի յուսամ ու պիտի չվախնամ. քանզի իմ զօրութիւնս ու օրհնութիւնս Տէր Եհովան է, ու անիկա իմ փրկութիւնս եղաւ (Ես. ԺԲ. 2)։ Ա՛յս է ահա մեծ դաղտնիքը։ Մեր փրկութիւնը չէ ինչ որ ենք, ինչ որ կ'ընենք, ինչ որ կը զգանք կամ ինչ որ կը հաւատանք, այլ ՏԷՐ ԵՒՍՈՒՍ Է մեր ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԸ։»

Իսկ Աստուած բոլոր այն տագնապալի հոգւոց աչուըները որ կը ջանան հաւատալ՝ դարձունէր ետ իրենցմէ առ Ա՛ն որ եկաւ, որ է Որդի Աստուծոյ, որ եղաւ մեզի համար մեզք, որ մահնուէյաւ ի մահ մեր անօրէնութիւններուն համար, և յարեաւ վերստին զմեզ արդարացնելու համար, եւ ՈՐ ԵՂԱՒ ՄԵՐ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԸ։

ՔՐԻՍԹԻ ՀԻՆ ՆՈՒԱԴԱՐԱՆԸ

ԵՒ ԿԱՄ

Ո՛Ր ՀԱՅՐԵՆԻՔ, ՔԱՂՑՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ԳԼՈՒԽ ՄԵՏՍԱՍԱՆԵՐՈՐԴ
ՄԻԱՑՆԱԿ ՅԱՇԽԱՐՀԻ
(Շաբաթաթերթէն)

«Գաղիա՛,» ըսաւ Քրիստի։

«Ա՛յո, Գաղիա,» ըսաւ դարձեալ կինը, «քանզի մեր տէրը Գաղիա գնաց ընտանեօք. հոն պիտի անցունէ տարւոր։» Զայս ըսելով գոցեց կինը պատուհանը եւ գնաց ներս։

Քրիստի քանի մը րոպէ կենալով լռիկ դրան առջեւ, դարձաւ ետ արտասած՝ ի զուր գալուն համար այնչափ երկայն ճամբայ տարաւոան այն տաք օրը։ Քրիստի նուագարանը չպիտած կ'երթար վշտագին, խորհելով թէ մայրը վաղուց Թողած էր օրը, մեռած էր նաեւ Թրէֆի, իր հին բարեկամը, ինչպէս նաեւ Մէյսլըլի մայրը։ Անոնք մտած էին իրենց յաւիտենական հանգիստը, իսկ այն երկու տղայք զորս այնչափ կը սիրէր՝ մեկնած էին օտար երկիր։ Աչքերով խորհուրդներով նեղեալ, նաեւ տառապած յոգնած, տեսաւ թէ պիտի չկրնար օրուան տօթատկէզ ժամերուն շրջիլ փողոցները նուագարանով, ուստի որոշեց երթալ տուն, թէպէտ դեռ կանուխ էր։ Ջիարդ եւ իջէ դարձաւ տուն, եւ այն ինչ ներս գրած էր ուրը մեծ սենեկին գուռնէն, տիկին Հուայթ, այս էր տանուտէր տիկնոջ տունը, կ'աւելէր սենեակը, եւ նեղտնալով ըսաւ Քրիստիի, «Դուրս ել, դուրս ել, այս ժամանակ չեմ կրնար ընդունիլ զքեզ ներս։» Քրիստի տատիկ վշտանալով, խնդրեց ներս մտնել։ Բայց որովհետեւ շատ յոգնած էր եւ չուներ կարողութիւն քալելու, գնաց առանձին վայրց մը եւ բարձր պատի մը շուքին տակ նստաւ։ Զկրնալով տակաւին հոն եւս հանգիստ գտնել, քանզի դող մը եւ տատիկ գլխացաւ եկաւ անոր վրայ, եւ կը նեղուէր չարաչար։ Քիչ մը առաջ տատիկ ջերմութիւն կ'զգար մարմնոյն մէջ, հիմա սկսաւ մրսել եւ դողալ, ուստի գնաց նըստաւ արեւուտ անկիւն մը, բայց այս եւս օգուտ չըրաւ. երթալով կ'աւելնար դողը։ Քրիստի դեռ հիւանդացած չէր, եւ չէր գիտեր թէ ինչ եղաւ իրեն, եւ ի՛նչ պատճառաւ կը ցաւէր գլուխը։ Ա՛յսպէս Ձեզ հոն մինչեւ երեկոյ, ու երբ արեւն սկսաւ մարը մտնել, ճամբայ ելաւ եւ հազիւ կրցաւ գալ տուն, մինչ տիկին Հուայթ կը պատրաստէր սեղանը մեծ սենեկին մէջ երեկոյեան ճաշուն համար։ Երբ Քրիստի մտաւ ներս, տիկինը քիչ մը հաց տուաւ անոր, բայց Քրիստի հիւանդ էր, եւ չուներ ախորժակ, ուստի առանց բան մը ուտելու գնաց պառկիլ սենեկին մէջ անկիւն մը, եւ քնացաւ։

Երբ արթնցաւ քիչ մը եաքը, տեսաւ սենեկին մէջ բազմութիւն մարդկան որ կ'ուտէին, կը խմէին, կը խօսէին եւ կը ծխախոտ բարձրաձայն։ Քրիստի այլ եւս չկրցաւ քնանալ ոչ միայն անոնց աղաղակէն, այլ եւ յիշցներէն եւ անհաւատ խօսակցութենէն որ կը լսուէր հին Քրիստիի գործոց վրայ։

Քրիստի ունէր տատիկ ցաւ գլխոյ, կը դգար թէ ծանր հիւանդ էր։ «Երանի թէ,» կ'ըսէր մաքէն, «դնէր ոք զիս առանձին խցիկ մը ուր պառկէի հանդարտ, աղատ այս մարդոց աղմկէն, յիշցներէն եւ անպարկեշտ ցուցերէն։ Ո՛վ Թրէֆի, Թրէֆի, ի՛նչ երջանիկ ես հիմա. օ՛րչափ տարբեր է քաղցր հայրենիքն ուր դուն կը գտնուիս արդ՝ այս սենեկէս, եւ օ՛րչափ տարբեր են այն երանելի հոգիները որոց հետ ես հիմա՝ այս ցոփ եւ անընդդայ ամբոխէն որմէ կը նեղուիմ այսչափ։ Ջկայ, չկայ տեղ մը նման այն հայրենեաց, վա՛յ ինձ որ դեռ հեռու եմ անկէ։»

Ա՛յսպէս անցուց Քրիստի այն գիշերը։

Պէտք չաբառնակոէ

ՍԷՐ ԱՌ ԱՍՏՈՒԱԾ

Կենաց ամպերը եւ վտանգները տեղի կու տան մեր սիրոյն առ Աստուած։ Որչափ սերտ յարաբերութեամբ ապրինք անոր հետ, այնչափ թեթեւ կ'ըլլան մեր երկրաւոր ճանապարհորդութեան վտանգները, եւ քիչ երկիւղ կ'ունենանք երբ կը մտնենք ցաւոց եւ վշտաց ամպերուն եւ խաւարին մէջ։ Եւ երբ ճամբան, թէ դժուարին եւ զառ ի վեր ըլլայ, եւ թէ դիւրին եւ հարթ, սպառի, անոնք որ սովորած են ապրիլ արեգական լուսոյն մէջ՝ ուրախութեամբ պիտի գտնուին Աստուծոյ առջեւ եւ պիտի քալեն անոր երեսաց լուսոյն մէջ յաւիտեան։

ԱՆՀՈԳՈՒԹԻՒՆ

Մսաքուսի հրիւպէթեան տանէն առ Նոթրէնսիս, խստբ մը մարդիկ կը կաքաւէին Բուսի կայսերաց հին պալատան մէջ, որոյ տակը կար վառօդի չեմարան կաքաւողք չէին գիտեր թէ հրդեհին բոցը կը մօտենար։ Անոնց պարագլուխն աղաղակեց, «Անգամ մի եւս կաքաւենք.» այս ձայնը արձագանգ գտաւ ամբողջ պալատան մէջ եւ ամէնքն աղաղակեցին, «Անգամ մի եւս կաքաւենք։» Երաժշտական նուագք կը հնչէին եւ կաքաւողք կը դոփէին եւ կը ծիծաղէին բարձրաձայն, մինչ յանկարծ վառօդին չեմարանը պայթեցաւ եւ կրակին ծուխին եւ որտման մէջ յաւիտենականութիւնը վրայ հասաւ։ Այսպէս, բա՛ր, ամանք պիտի կաքաւեն մեղաց, ունայնութեան եւ աշխարհասիրութեան մէջ մինչեւ յաւիտենականութիւնը վրայ հասնի անոնց վրայ յանկարծ, եւ յուղարկուին անգթաւ կրեսաց։

ՆԱԽՆԻ ՔՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՍՍԱՐԱԿԱՑ ԽԱՂԵՐ

Երբ Քրիստոնէութիւնը գտաւ ատից կռապաշտական պետութեան մէջ, մեծ պատերազմ մը ունէր մղելու այն ժամանակին հասարակաց անառակ խաղերու, այն է թատերաց, կրկէսներու եւ մրցութեանց դէմ, եւ արդարեւ մեծամեծ յաղթութիւններ տարաւ ի գլուխ յօգուտ բարոյականի եւ մարդկութեան՝ բնաջինջ ընելով այն խաղերէն զոմանս, եւ մեղմելով այլոց յատին անամօթութիւնը։ Ցուցնենք նախ թէ ինչ էին այն խաղերը որոց ականատես էր Ժողովուրդը գրեթէ ամէն օր ի Հռոմ եւ տէրութեան ուրիշ մեծամեծ քաղաքներուն մէջ յորոց կը բաղկանար այն ժամանակին քաղաքակիրթ աշխարհը՝ Եփրատ գետէն մինչեւ Ատլանտեան ովկիանոսը, եւ Եգիպտոսի անապատէն մինչեւ Գերմանիոյ անտառները։

Օգոստոսի ժամանակէն մինչեւ Դիոկղետիանոս սկսաւ ըլլալ թատրոնը, ուր խաղերն էին գեղեցիկ կատակերգութիւններ, անագորոյն սղերդութիւններ եւ լրբերէն կաքաւներ։ Տերտուղիանոս կը կոչէ թատրոնը մեհեան Սատանայի եւ Բաքոսի, այսինքն հեշտութեան եւ գինեմոլութեան երկու պաշտպաններուն։

Կրկէսն էր բոլն տեղ ձիարշաւի եւ կառարշաւի, գազանամարտութեան, պինուորական հրահանգաց եւ ըմբշամարտութեան, խաղեր՝ որ կը ձգէին անթիւ բազմութիւն հանդիսատեսաց։ «Անժոյժ ամբոխը,» կ'ըսէ կիպպըլն Հռոմի անկման պատմութեան մէջ, «կը վազէր այդուն կանուխ իրեն տեղ հայթայթելու, եւ չատերը կ'անցուներէին գիշերն անքուն եւ անհանգիստ կրկիսին արտաքին գաւիթներուն մէջ։ Առաւօտէ մինչեւ երեկոյ արեւի եւ անձրեւի տակ դիզուելով հանդիսատեսաց բազմութիւնը, թուով երբեմն մինչեւ չորս հարիւր հազար, կը սպասէր ըղձակաթ, կը նայէր ակնկառոյց ձիերուն եւ կառաց, վարանեալ յուսով եւ երկիւղիւ իւրաքանչիւր իր մարտկին համար որոյ յաջողութենէն գրեթէ կախեալ կը համարէր Հռոմի երջանկութիւնը։ Այսպիսի խաղերու համար անչափ եռանդեան նշան եւ ապացոյց էին մանաւանդ այն գոչիւնք եւ կայթիւնք՝ որովք կ'երթար ժողովուրդն ի հանդէս գազանամարտի եւ պէսպէս թատերական խաղաց։»

Բոլոր այս թատերական խաղերուն եւ մրցութեանց յաճախագոյնը, միանգամայն գազանագոյնն էր սուսերամարտից կռիւը։ Այս խաղին մէջ սպանութիւնն իրեւ արուեստ կը կատարուէր առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, եւ բիւրք մարդկան եւ գազանաց կ'ըլլային զոհ արիւնռուչտ ամբոխի մը վայրենամիտ գթասանաց։ Ֆլաւեան ամփիթէատրոնին նուաճատեաց օրը հինգ, կամ, ըստ այլ պատմութեան, իննհազար վայրի անասուն սպանուեցաւ։ Իրր տասն հազար սուսերամարտք կռուեցան ի սահին զոր Տրայիանոս տուաւ Հռոմայեցւոց Դակաց յաղթելէն եաքը, եւ որ տեւեց չորս ամիս (տե՛ս Ն. 107)։ Առ Պրոպոս (տե՛ս Ն. 281) իբր հարիւր առիւծ նոյնչափ մատակ առիւծ, երկու հարիւր լուծ, երեք հարիւր արջ եւ հազար վարազ կոտորեցան մի օրը։ Իսկ Կարինոսի համար (284), կայսերաց անպիսանագունին որ իր պաշտօնեաները եւ բարեկամներն անգամ ընտրեց ժողովրդեան խառնաղանճ մասէն, կը պատմուի թէ անցուց զանցուց իր նախորդներն այսպիսի արիւնահեղ տեսարաններով։ Սուսերամարտք էին մահապարտ մարդիկ, կալանաւորք պատերազմի, սըրտրուկք եւ կամ արուեստիւ մենամարտիկ։ Հալածանաց ժամանակներ անմեղ Քրիստոնեայք անխնայ կը նետուէին առիւծուց եւ վագրաց առջեւ։ Կտեսալ վայրենիներ Բրիտանական կղզիներէն, խարտեաշ Գերմաններ Ռենոսէ եւ Դանուբէ, սեւեր Ափրիկէէ, եւ վայրի գազանք որ անատեն տասնապատիկ աւելի էին քան այժմ, երկրիս ամէն կողմէն կը բերուէին յատպարէզ մրցութեան։ Դիոնեոսիանոս տահմանեց գաճաճներու մենամարտութիւնը կանանց հետ։

Կայսերք էին պաշտպան հասարակաց խաղերու որ ապահովագոյն միջոց համարուած էին սիրելի ըլլալու միշտ «Հաց եւ կրկէս» աղաղակող ժողովրդեան։ Ա՛հագին գումարներ կը վատնուէին հասարակաց գանձէն եւ առանձին քսակներէ։ Օգոստոս տուաւ այս չնայելութեան օրինակը։ Ներոն յանչափս բազմացուներով հասարակաց խաղերն՝ այնպէս սիրելի եղաւ, որ ժողովուրդը ոչ միայն համբերեց այս դիւանալ կայսեր յիմարութիւններուն, այլ եւ յետ մահուն կը սպասէր անոր դարձին ի մեռելոց։ Վեսպասիանոս, թէպէտ ի բնէ կծծի, չինեց մեծութեան եւ ծախսաց կողմանէ աշխարհս գրեթէ առաջին ամֆիթէատրոնը, համակ մարմարիոնէ, պահուճեալ անդրի պատկերներով, պատեալ ոսկւով եւ արծաթով, ընդունելուչեալ բազմութեան տակաւ, եւ այնչափ ընդարձակ որ կրնար առնուլ 80,000 մարդ։ Տիտոս, յետ առման Երուսաղէմի, նուիրեց արեւելեան գաւառներուն հազարաւոր Հրեայ գերիներ սպանուելու կռուանոցաց մէջ։ Տրայիանոս եւ Մարկոս Աւրելիոս անգամ ըրին առատ պատրաստութիւններ տեսարաններուս համար, եւ վերջինն, թէպէտ Ստոյիկեան, պատուիրեց ծերակուտէն ընչեզազոյններուն գթասրտանել սակայ ժողովուրդն հասարակաց խաղերով իր բռնակալութեան ժամանակ Հռոմէ։ Եղան կայսերք, ինչպէս Ներոն, Կոմոդոս եւ Կարակալլա, որ, մոռնալով իրենց կայսերական պատիւը եւ ծանրութիւնը, անձամբ ելան ասպարէզ իբրեւ դիւցազն եւ սուսերամարտ։ Ներոն անձնասպանութիւն ըրաւ ըսելով, «Ի՛նչ մեծ հանճար կը կորսուի իմ մահուամբս։» Կոմոդոս իբր եօթն հարիւր երեսուն եւ հինգ անգամ երեւցաւ կրկիսին մէջ իբրեւ Հերակլէս լախտով եւ առիւծենաւ, եւ ապահով տեղ մը կենա-

լավ կը սպաննէր անթիւ մարդիկ եւ անասուն ։

Թատերական խաղեր այսպէս սիրելի էին ոչ Հառնայ միայն, այլ եւ բոլոր Հըռոմէական գաւառաց ժողովուրդներուն ։ Ամէն երեւելի քաղաք ունէր ամիսիթէատրան հոյակապ, ինչպէս յայտնի է այսպիսի թատրոններու աւերակներէն որ կը տեսնուին ցարդ Պոմպէի, Կապուա, Բուդէոլի, Վերոնա, Նիմ, Անդաւն եւ ուրիշ քաղաքներ ։ Ընդհանուր կարծիքն էր առ հասարակ համ եւ հաւան այս անգութ եւ անառակ խաղերուն ։ Կիկերոն անգամ, հեթանոս բայց ազնիւ Հռոմայեցին, կը համարէր թատրոնը սքանչելի դպրոց ուր մարդիկ կը սորվին ժրանալ եւ արհամարհել զմահ ։ Սալիկատոս գովութեամբ կը խօսի թատերաց վրայ ։ Բոլոր Հռոմայեցի մատենագրաց մէջ Սենեկա միայն իր վերջին գրուածներուն մէջ պարսաւեց արիւնահեղ խաղերն իբրեւ գազանային եւ անագորոյն, բայց ի զուր ։ Հեթանոսութիւնը չէր ճանչնար մարդկային կենաց նուիրականութիւնը. Սոսկական վիւխտապայութիւնը կը պարսաւէր արդարեւ գազանամարտ եւ սուսերամարտի կռիւները, բայց իբրեւ գործ անգթութեան, եւ ոչ իբրեւ սպանութեան մարտի կռիւները, բայց իբրեւ գործ անգթութեան, եւ ոչ իբրեւ սպանութեան ոճիր ։

Պէտէ շարունակուի

ՄԱՆՐ ՄԱՆՐ ԱՆԱՍՈՒՆՔ ԻՆԶՊԷՍ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԻՆ

Ամէն գործարանաւոր էակ իւր կենաց մէջ նշանակ է շատ վտանգներու եւ սատակիչ ազդեցութեանց որ յառաջ կուգան օդոյ եւ բարեխառնութեան անհարթութիւններէն, եւ ուրիշ անասնոց ոսխութենէն ։ Բայց եւ այնպէս ամէն անասուն ունի զարմանալի միջոցներ որովք կրնայ իւր կեանքը պահպանել արտաքին այլեւայլ ազդեցութեանց դէմ ։ կենաց ապահովութեան պէսպէս միջոցներ տրուած են ակարագոյն ճճիներու անգամ թշնամիներու յարձակմանց եւ դաւաճանութեանց դէմ ։ Փոխանակ զարմանալի հնարից եւ խորամանկութեանց որովք մեծամեծ անասունք կը պաշտպանեն իրենց կեանքը, ակար, դանդաղ եւ անզէն անասունք ունին իմաստուն զգուշաւորութիւն եւ յառաջատեսութիւն ։ Ատամնատ (ակռա չունեցող) կոչուած անասնոց մէջ այս պաշտպանողական գինու, այսինքն՝ ատամանց պակասութիւնը լցուած կը գըտնենք կարծր պատնիւ կամ խեցեղէնան մարթով որով պատած են այս անասունք ։ Անզէն բզէզներու մարմինը ծածկուած է կեղեւով ։ Փաւտանք, լորք եւ արտոյտք կը թագուցանեն պիրենք գիշատիչ թռչնոց սուր աչուըներէն իրենց գունովը որ հողի գոյն է. նոյնպէս ծովային թռչունք որոց գոյնը ծովեզերաց աւազին եւ մանր մանր քարերուն նման է ։ Ստորին անասնոց տեսակներէն չատերը կը պաշտպանուին իրենց բնակութեան տեղեաւ, ինչպէս բատտաք, այսինքն գետնի վերուկնք («ջրջրուճան) եւ թեւաւոր միջատք, զորօրինակ մարախք, որոց ճագերը որ թեւեր չունին դեռ, կը պահուին հողին մէջ ։ Այս անասնիկները կ'ապաստին այսպէս խլուրդներէ, սղնիներէ, վայափորներէ եւ ուրիշ անասուններէ որոց գործն է որսալ զանոնք ։ Մինչ դեռ ձու են՝ կը պաշտպանուին իրենց փոքրկութեամբը եւ ածուած ըլլալով ծակերու եւ պատառուածներու մէջ ։ Թուխսէն (գօլչգա) ելլելէն ետքը այս անասունք կը պաշտպանուին մազանման խայթոցովք կամ վիրտ մարթով, ինչպէս թրթռուններէն չատերը, եւ կամ ծածկութիւն մը որ յարդի եւ ուրիշ ասոր նման նիւթերու չիլերէ հիւսուած են իրարու հետ մեսաքսէ թելերով ։ Տեսակ մը որդ կայ որ ճիշդ իւր մարմնոյն ձեւով հանդերձ կը չինէ իրեն տերեւէ եւ կը կախուի, այնպէս որ թռչունք կը կարծեն թէ չորցած տերեւ է ըստ պատահման կախուած ծառին ճիւղէն ։ Նաեւ ցեցը կը ծածկէ գինք այսպիսի հանդերձիւ զոր կը հիւսէ տուսոյն թելերէն որոյ մէջ կ'ապրի ։ կան բզեզներ կամ բզէզք որ կը ծածկեն գիրենք հողէ մանր մանր գնդակներով որոց մէջ կ'ապրին եւ կը հասնին ի չափ ։ Փոքրիկ ճճիներէն ոմանք որ պատուհներէ կ'ապրին՝ կը թագչին ծառին կեղեւին մէջ եւ այնպէս կը ձեռն յապահովութիւն ։ Միջատներէն ոմանք կը հոգան իրենց ձագերուն ապահովութիւնը՝ իրենց ձուն ածելով ճիւղի եւ կամ տերեւի մը այսուցին մէջ զոր յառաջ կը բերեն իրենց խայթոցովը ծակելով ճիւղը կամ տերեւը ։ Այսպիսի են ճանճք որոց ճագերը կը բնակին գըղտորի (մալէ) մէջ ։ Դղտորին մէջ մերկ եւ անօգնական որդունք ոչ միայն կը պաշտպանուին թշնամեաց յարձակմանէ, այլ եւ կը գտնեն անպակաս պաշար որով կը անձնին անձան եւ անաչխատ ։ Պարտինք յիշել հոս նաեւ մեղուաց զարմանալի ճարտարութիւնը, որոց բջիջներն այնպէս կիպ են իրարու խիտ առ խիտ ի պաշտպանութիւն ճագուց ։ Ուստի՞ է այս փոքրիկ արարածոց ճարտարութիւնը եւ հանճարը ։ Բժոժ չինող թրթռուններէն ոմանք ունին խայթոցներ կամ վուէլներ, եւ ասոնք հիւսուած են բժոժներուն հետ, այնպէս որ եթէ ոք դպչի բժոժին, այն սուր վուէլներէն խայթուելով կը քաշուի ետ ։

Այս տեսակ մանր մանր անասնոց մեծերը որ արդէն ի չափ հասած են՝ կը պաշտպանուին, ինչպէս ըսինք, իրենց գունովը ։ Եթէ միայն խորհինք, կրնանք յիշել, թէ ինչպէս թիթեռունք (բեթենէ) կամ մարախք եւ կամ մղիկք անգամ չահախ խուսած են մեր տեսութենէն իրենց գունոյն նմանութեամբ զոր ունէին տնկոյն եւ կամ քարին որոյ վրայ կը կենային ։ Որչափ աւելի քննուի այս նիւթն, այնչափ աւելի զարմանալի կ'երեւայ խըճնամքը զոր տարած է ամենուն Արարիչը պաշտպանել իւր փոքրիկ եւ անօգնական արարածներն սպառնալից չնջուելէ ։

ԻՆԶՊԷՍ ՊԷՏՔ Է ՍԿՍԻ, ԿԱԶՄԱՒՈՐԵԼ ԵՒ ՅԱՌԱՋ ՏԱՆԵԼ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՑ ԴՊՐՈՑ ՄԸ

1.

«Իրար սորվեցուցանելու եւ խրատելու սաղմոսներով եւ օրհնութիւններով եւ հոգեւոր երգերով ձեր սիրտերուն մէջ շնորհօք զԱստուած օրհնելու ։» կող. Գ. 16 ։

Ուր որ կայ այր մը կամ կին մը որ կը դաւանի կամ կ'ըսէ թէ Քրիստոնեայ է, որ ունի Սուրբ գիրք մը եւ կը կարդայ զայն, պարտի ընտրել եղանակ մը ուրիշներուն հաղորդելու փրկութեան ճամբան, ինչպէս որ յայտնուած է Սուրբ գրոց մէջ ։ Այ մարդոց համար որ այսպէս ընելու պարտականութիւն ունին՝ լաւագոյն ճամբան այս է, ա'րչափ եւ ե'րբ որ պարագաները կու տան թոյլ, կիրակնօրեայ դըպրոցի միջոցաւ ջանալ կատարել այս գործն ամէն տեղ, եկեղեցի, պաշտօնեայ եւ աղօթատեղի թէ՛ ըլլայ եւ թէ՛ չըլլայ ։

Անտարակոյս դիւրին է կատարել այս գործը սուր կայ եկեղեցի, պաշտօնեայ եւ աղօթատեղի. բայց Քրիստոնեայ մը կրնայ Սուրբ գիրքը սորվելու հրաւիրել թէ տղայք եւ թէ չափահաս մարդիկ շաբաթն անգամ մը սենեակ մը, գետնի կամ առաստաղի տակ. եւ այսպիսի ժողով մը կրնայ կոչուիլ կիրակնօրեայ դպրոց ։

ԿԱԶՄԱՒՈՐԵԼ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՑ ԴՊՐՈՑ

Ա. Մի՞ դպրոց ուսուցչի համար ։

Այն որ այս գործին կը ձեռնարկէ, ուրիշները սորվեցուցանելէ առաջ, պարտի ընտրել Սուրբ գիրքէն մասնաւոր նիւթոյ մը վերաբերեալ համարներ, որոնցմէ զանազանք, ու անոնց զօրութիւնը եւ ոգին ծծելէ ետքը, հրաւիրել դրացիներէն եւ բիտասարդ եւ ծեր այս ինչ ժամանակ այս ինչ տեղ՝ հոն միաբանութեամբ ուսանելու Սուրբ գիրքը ։

Երբ հրաւիրեալները կու գան, ուսուցիչը կրնայ մասնաւոր հրահանգ տալ անոնց որ կարդալ չեն գիտեր, մինչ միւսները սեղանին մէջ անկիւն մը երթալով կը բացատրեն իրարու դասին համարները, յետոյ ուսուցիչը բոլորը կոչելով իրեն քով, հարցումներ կ'ընէ անոնց, կը մեկնէ Սուրբ գրոց համարներուն նշանակութիւնը, եւ խորհրդածութիւն կ'ընէ անոնց վրայ ինչպէս որ պատշաճ կը թուի իրեն ։

Դասերուն բացուիլը եւ գոցուիլը կըրնայ ըլլալ այն կարգաւ եւ կանոնով որ ցուցուած է մեծագոյն դպրոցաց համար ։

Բ. Եկե՞ղ կամ տեղէ ուսուցչաց համար ։

Եթէ ուսուցիչք շատ են, լաւ է դըպրոցը սկսիլ ուսուցիչներուն ժողովով ։ Ասոր վրայ պիտի խօսինք յետոյ ։ Ուսուցիչք կրնան, եթէ պատշաճ դատին, ընդունել եւ գործադրել կարգերը եւ կանոնները զոր պիտի դնենք ստորեւ ։

Շատ օգտակար կ'ըլլայ, եթէ այս նախապատրաստական ժողովը դպրոցին բացուելէն երկու կամ երեք շաբաթ առաջ գումարուի քանի մը անգամ ։

Այս ժողովներուն մէջ խօսուելու է կանխաւ դպրոցին տեղւոյն, հարկաւոր գրենոյն եւ թուղթերուն վրայ ի պէտս դպրոցին, եւ որոշուելու է ամէն խնդիր ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ՆՊԱՍՏ ԾԱԽՈՒՑ ԱՑՆԹԱՊԻ ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

(Օմ. լէքան 100 դահ. հաշուելով ։)

500 դահ. Մարաչի Ա. եկեղեցիէն, 100 դահ. Մարաչի Բ. եկեղեցիէն, 224 դահ. Մարաչի Գ. եկեղեցիէն, 80 դահ. Այնթապի Ս. եկեղեցիէն (1883), 138 դահ. Այնթապի Ա. եկեղեցիէն (1884), 161 դահ. Այնթապի Բ. եկեղեցիէն, 41 դահ. Այնթապի Գ. եկեղեցիէն, 183 դահ. Բէյազի ժողովուրդէն, 325 դահ. Հաճընի ժողովուրդէն, 182 դահ. Հասանպէյլի Պ. Աբրահամ Լեւոնեանէ, 18 դահ. Բէյլէրի վարժապետ Պ. Վարդավառէ, 42 դահ. Կէրմիճի ժողովուրդէն, 48 դահ. Պատ. Մանուկ Նիկողոսեանէ ի կէրմիճ, 250 դահ. Սըվազի Ա.ետ. ժողովուրդէն, 500 դահ. Դ. Ս. Դ., 3,107 դահ. բարեկամէ մը Ամերիկայէ, Տոդ. Շէվըրտի ճեռամբ, 2,750 դահ. Էմինպորտայի Բժշկական Միսիոնարութեան ընկերութենէն, դեղօրէից համար ։ Գումար 8,486 դահ. ։

Անցեալ Նոյեմբ. 1 է հետէ դարմանուած են 1,139 հիւանդք հիւանդանոցիս մէջ, որոց մեծ մասը ժողովուրդին աղքատ կարգէն են ։ Ծախքերը չատ են. չնորհակալ պիտի ըլլանք եթէ բարեհաճին մեր բարեկամք նպաստ ղրկել ծախքերը գոցելու համար ։ Նպաստք կրնան ղրկուիլ կամ առ իս յԱ.յնթապ եւ կամ առ Մր. Բիդ, Պայպըլ-հաուզ, կոստանդնուպոլիս ։

Դ. Ս. ԴՐՈՊՐԻՃ

Ա.յնթապ, մարտ 21, 1884

Հաճընի հրկիզելոց համար մեզ հասած նպաստք. —Թոռոսդպէն Պատ. Յ. Տէր Սահակեան՝ 1/4 լիրա, Պարտիզակէն Տոդ. Յ. Կոստիկեան՝ 1 լիրա, Օրտուի Ա.ետոթանական ժողովուրդէն 2 լիրա եւ 1 մէճիտ ։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

ՄԻՍԻՈՆԱՐԱՑ ԵՒ ԲՆԻԿ ՊԱՇՏՕՆԵԻՑ ՄԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ

Միսիոնարաց եւ բնիկ պաշտօնէից խառն ժողովը որուն նպատակն է Մարսուանու Աստուածաբանական ճեմարանին պիտոյից վրայ խորհրդակցիլ, գումարեցաւ ի կոստանդնուպոլիս եւ առաջին նիստն ունեցաւ մայիս 21 ին (Լատ.,) կէս օրէն առաջ ի ժամ 10 (ըստ Եւրոպ.,) ։ Արեւմտեան Թուրքիոյ Աւետարանչական միսիոնարական բոլոր կայաններէն անդամք ներկայ էին թէ ի միսիոնարաց եւ թէ ի բնիկ եղբարց հաւասար թուով, որք էին, Սեբաստիայէ Պատ. Մարտիրոս Պէչկէօթիւրեան, հովիւ կիւրինի, (այդ կողմէ միսիոնար չկար), կեսարիայէ՝ Պատ. Բերոբէ Եաղուպեան, հովիւ կեսարիոյ, Պատ. Հայրապետ Օտեան, հովիւ Սեբաստոյի, Պատ. Մր. Ջարնասեորթ, Պատ. Մր. Պարթլէթ, Մարտունէնէ՝ Բրոֆ. Կ. Թումայեան, Պար. Յակոբ Պետրոսեան, Պատ. Մր. Դրէյսի, Պատ. Մր. Հէրիք, Պրուսայէ՝ Պատ. Ղազարոս Կարապետեան, Պատ. Մր. Պոլտուին, Զմիւռնիայէ՝ Պար. Գայոս Քէմալեան, Պատ. Մր. Պայն, Նիկոմիդիայէ եւ չրջականերէ՝ Պատ. Աղեքսանդր Ճէճիզեան, հովիւ Ատաբազարու, Պատ. Ճ. Է. Բիրս, կոստանդնուպոլսէ եւ չրջականերէ՝ Պատ. Աւետիս Կոստանդեան, Բրոֆ. Յակոբոս Ճէճիզեան, Պատ. Տոգ. Վուտ, Պատ. Մր. Փէթիփոն ։ Տոգ. Վուտ ընտրուեցաւ նախագահ, եւ Մր. Փէթիփոն եւ Պատ. Ղազարոս Կարապետեան՝ քարտուղար ։

Ցունաց մէջ աշխատողներէն ընդունեցան ժողովոյն անդամ կոստանդնուպոլսէ՝ Բիր Գազագոս եւ Մր. Պրուքս, Զմիւռնիայէ՝ Պատ. Մր. Գոնոգանդին ։ Մր. Հէրիք գրուած մը կարդաց Մարսուանու Աստուածաբանական ճեմարանին այժմու վիճակին վրայ, եւ յետոյ եօթն անձերէ բաղկացեալ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ ժողովոյն հետախուզութեան նիւթ պատրաստելու համար ։ Ժողովը արձակուեցաւ յաջորդ նիստը հետեւեալ օրուան թողլով, որպէս զի Արեւմտեան Թուրքիոյ Աւետարանչական գործերուն վերաբերեալ ժողով մը ըլլայ ։ Այս ժողովոյն մէջ կարդացուեցան կեսարիոյ, կոստանդնուպոլսոյ եւ Մարսուանու միսիոնարաց տեղեկագրերը ։ Այնուհետեւ Պատ. Աւետիս Կոստանդեան գրուած մը կարդաց սա նիւթոյն վրայ թէ եկեղեցիք ի՞նչ բանի կը կարօտին ։ Պէտքերն որ յառաջ բերուեցան, էին 1. Կարող պաշտօնեայք Աւետարանին, 2. Եկեղեցւոյ եւ դպրոցի աղէկ չէնքեր, եւ բարձրագոյն դպրոցաց թուոյն աւելնալը, 3. Հաստատուն դրութիւն մը եկեղեցական վարչութեան, 4. Խաղաղութիւն իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ մէջ, հիմնեալ փոխադարձ վճիռան վրայ ի սէր Քրիստոսի, 5. Հոգւոյն Սրբոյ առատօրէն հեղումը աւետեան վրայ ։ Զօրաւոր գրուած մ'էր այն եւ կ'արտայայտէր եռանդուն սէր Քրիստոսի վիասին ։ Ժողովականք խորին ուշադրութեամբ ունկն դրին անոր ։ Այսպէս վերջացաւ մայիս 21 ի արարքը ։

Հինգշաբթի, մայիս 22, ժողովը գումարելով որոշուեցաւ որ այս ժողովը համարուի իբրեւ ոչ-պաշտօնական մարմին մը ։ Այս որոշումէն կը հետեւի թէ ոչ եկեղեցիք եւ ոչ միսիոնարութիւնը ստիպուած չեն ընդունիլ ժողովոյն արարքը ։ Ցուսալի է սակայն թէ ժողովը այնպիսի որոշումներ պիտի ընէ որ աւելնուն ալ ընդունելի ըլլան ։ Նախորդ նիստին մէջ ընտրուած յանձնախումբը ներկայացուց գրուած մը Մարսուանու Աստուածաբանական ճեմարանին վերաբերեալ, եւ որուան մեացեալ մասը անոր հետախուզութեանը տրուեցաւ ։ Յաջորդ նիստերուն վրայ եւս նպատակ ունինք տեղեկութիւն տալ ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայիս 15 ըստ Յուն. եւ մայիս 27 ըստ Լատ., 1884

ԼՈՒՍ. ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Լուս. Հայոց կաթողիկոսի ընտրութեան խնդրոյն յարակից պարագաները յարդարուած կը թուին լինել։ Կ'երեւի թէ այս մասին Թուրքիոյ Հայոց իրաւանց եւ Րուսիոյ կառավարութեան պահանջմանց մէջտեղ իրաւախոհութիւն մը գոյացած է։ Նաեւ փարատած են այն այլ եւ այլ կասկածները այս եւ այն անձին կամ անձանց վրայ իբրեւ խոչընդոտ խնդրոյն բարւոք վախճանի մը հասնելուն։ Գոհունակութեամբ սրտի կ'իմանանք թէ մեծ խոհականութեամբ վարուած են Հայք ի Թուրքիա եւ Սինոդի անդամք յիշմիածին, եւ ուստի ուրախ ենք որ մեր յոյսերն ի դերեւ ելած չեն ցարդ։

Էջմիածնի տաճարին մէջ կաթողիկոսի ընտրութեան գործողութեամբ պարապող ժողովը իւր առաջին նիստն ըրած է անցեալ երկուշաբթի, մայիս 7/19։ Ժողովոյն երկրորդ նիստին մէջ, երեքշաբթի, մայիս 8/20, ընտրուած են կաթողիկոսական չորս ընտրելիք, Ներսէս Ս. Պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ՝ առաջին, Խրիմեան Սրբազան՝ երկրորդ, Մելքիսեդեկ Սրբազան՝ երրորդ եւ Եսայի Ս. Պատրիարք Երուսաղեմի՝ չորրորդ ընտրելի ըլլալով։ Ներսէս Ս. Պատրիարք կրկին եւ կրկին խմացուցած էր յիշմիածին մինչեւ վերջին օրերս թէ բացարձակապէս հրաժարած է կաթողիկոսական ընտրելիութենէն, ուստի մեծ չփոթութիւն պատճառած էր յիշմիածին երբ անոր կողմանէ նոր հրաժարական մը հեռագրուեցաւ հոն չորս ընտրելեաց ցանկին մէջ միաձայն հաւանութեամբ անդամոց ժողովոյն իբրեւ առաջին դրուելէն ետքը։

Էջմիածնի ժողովը իւր արարքը յառաջ տարաւ սակայն, եւ իւր երրորդ նստին մէջ, չորեքշաբթի, մայիս 9/21, երկու անձինք դարձեալ ընտրեց վերոյիշեալ չորսէն՝ որք են Ներսէս Ս. Պատրիարք 27քուէով եւ Մելքիսեդեկ Սրբազան 18 քուէով։ Ներսէս եղաւ դարձեալ առաջին ընտրելի։ Էջմիածնէ զարնուած հեռագրերէ կ'իմանանք թէ Ներսէս ընտրուած է կաթողիկոս, եւ արդէն իսկ ստի եւ անտի չնորհաւորութեան հեռագրեր ուղղեալ են առ Ներսէս, անուանելով զնա Ներսէս Զ.։

ՍՈՒՏԱՆ

Սուտանէ եկած լուրերն անստոյգ են դեռ։ Խարտումի հետ հաղորդակցութիւնք բոլորովին խզուած են։ Զմուր թէ Պէրպէր ապստամբաց ձեռքն եղած ըլլայ, բայց Արաբ ցեղեր դրաւած են Պէրպէրէ ի Թորոսգոյ անապատի ճանբան։ Նեղոսի վրայ եւ Պէրպէրի արեւմտեան կողմն եղող կոնսոլա քաղաքին կառավարիչը օգնական զօրք խնդրած է։ Այս օգնութիւնը չորուեցաւ եւ կառավարչին հրամայուեցաւ ետ քաշուիլ։ Կառավարիչը չուզեց ետ քաշուիլ եւ լուր ղրկեց Գահիրէ թէ ինք քիչ զօրքով կարող է յաղթել Մէհտիին զօրացը։ Տակաւին հրաման որուած չէ եգիպտական զօրաց յառաջ քալել դիմադրեալ ազատելու համար։ Բայց զօրք ղրկելու պատրաստութիւնք կ'ըլլան ի Գահիրէ, եւ կը կարծուի թէ Անգղիական կառավարութիւնը որոշած է զօրք ղրկել յօգնութիւն Խարտումի կարմիր ծովու մէկ նաւահանգիստէն։ Նոյն ժամանակ Օսման Տիկնա մօտեցած է Սուաքինի եւ մանր կռիւներ ըրած է Անգղիոյ բարեկամ Ա-րաբ ցեղերուն հետ։ Հաւանական չէ որ ատկէ մինչեւ մէկ ամիս ծանրակիրճ դէպքեր պատահին ի Սուտան։

ՆԵՐՒԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեծ եպարգոսի կինը որ մի քանի օր հիւանդ էր, ապաքինած է իւր հիւանդութենէն։ Մեծ եպարգոսը որ իւր կնոջ հիւանդութեան պատճառաւ մի քանի օր դուրս չկրցաւ ելլել, անոր առողջանալուն վրայ անցեալ կիրակի օր Բ. դուռն երթալով կառավարութեան պաշտօնէից ժողովին նախագահած է։

— Ասկէ առաջ Բ. դրան կողմանէ Յունաց Պատրիարքարանի տրուած վերջին պէրաթը նախկին Յովակիմ Պատրիարքն ընդունած էր, սակայն յիշեալ պէրաթը Պատրիարքարանի թէ կրօնական եւ թէ քաղաքական ժողովոյ կողմանէ չընդունուելով՝ Պատրիարքը հրաժարեցուցած էին։ Այս օրերս առնուած լրոյ նայելով արդարութեան եւ կրօնական գործոց պաշտօնէից մասնաւոր ջանիքը Յունաց պատրիարքական փոխանորդը եւ յիշեալ ժողովները համոզուած են ընդունիլ ինչ որ ընդունած էր հրաժարեալ Պատրիարքը, եւ այսպէս խնդիրը վերջացած է։

Յիշեալ խնդրոյն այս կերպով կարգադրուելուն առթիւ անցեալ չաբաթ Յունաց պատրիարքական փոխանորդին կողմանէ չնորհակալութեան գիր մը մատուցուած է արդարութեան պաշտօնէին։

—Լինկիւրիի նահանգին Պէյլազար գիւղաքաղաքին մէջ ամսոյս 5/17ին սոսկալի հրդեհ մը պատահելով անոր չորս մասին երեքը, այսինքն՝ 950 տուն, 18 մզկերանոց (մաղալ), 526 խանութ, 5 ամբար, 20 սրճանոց, 9 իւղի գործարան, 2 յարդանոց, 4 ըէյհե, 42 պէյեաբ օթասը, 2 բաղանիք, 11 մկիկի, 9 ֆըրէյե, 36 ֆռֆկա, 7 փուռ հացագործի, 15 դըպրոց, 9 պանդոկ, հրոյ ճարակ եղած են։ Բաց ատկէ, 11 անձինք եւս, 9 Մահմետական եւ 2 հրէաստնեայ, զոհ գնացած են կրակին։ Վնաս. Սուլդանը 1,500 լիրա չնորհած է հրկիզելոց բաշխուելու համար, նաեւ հրաման ըրած է որ հրկիզելոց նպաստամատոյց յանձնաժողով մը կազմուի իւր պաշտպանութեան ներքեւ։

—Անցեալ չաբաթ գրեցինք թէ կոստանդնուպոլսոյ եւ չրջակաները երկրաչարժի ցնցիւններ պատահած են։ Լրագիրը յիշոյ ծանուցին թէ Մարմարա ծովուն էյրէք թերակղզոյն մէջ երկրաչարժն աւելի սաստիկ եղած է, այնպէս որ գիւղոյ տակաւները տապալեր, եւ Հայոց գիւղին գրեթէ բոլոր տուներուն եւ եկեղեցւոյն պատերը պատռեր եւ ազբիւրները աւերեր է։ Նաեւ կ'լսուի թէ մեծամեծ վնասներ պատահած է Բերամա, Միդոյոնա եւ Գաստէլի անուն գիւղերուն մէջ։

— Կ'լսուի թէ այս օրերս բազմաթիւ օտարազգի ճանապարհորդք եկած են ի Կոստանդնուպոլիս, վասն որոյ Բերայի պատուաւոր պանդոկաց (հոթել) մէջ պարապ տեղ չէ մնացած։

— Արտօրէից վերաբերեալ օրինաց (թաղէ ֆանոնունէսի) 7երորդ յօդուածը կը պատմադրէ որ եթէ երկիր մը առանց ինչ բանաւոր պատճառի անմշակ կը թողուի երեք տարի, տէրերուն առաջարկուի դարձեալ գնել աւյի գնովը, եւ եթէ տէրերը չուզեն գնել, ճոխորդի դրուելով վաճառուի. բայց որովհետեւ Ադրիանուպոլսոյ կուսակալութեան բնակիչք կարող պիտի չըլլան իրենց երկիրները մշակել մինչեւ որ եզներ չսպանան փոխանակ անոնց զորս կորուսին վերջին պատերազմին մէջ, եւ որովհետեւ չատերը երկրագործութեան պատրաստութեամբ զբաղած են, ըստ խնդրանաց յիշեալ կուսակալութեան կայսերական կառավարութիւնը բարեհաճած է չնորհել երեք տարուան միջոց եւս թէ Անդրիանուպոլսոյ եւ թէ պատերազմի պատճառաւ վնասեալ ուրիշ տեղեաց բնակիչներուն, որ ըստ առջինոյն գործածեն իրենց երկիրները։

—կառավարութենէն կը հրամայուի որ այսուհետեւ թէ պաշտօնական մարմնոց եւ թէ անհատից կողմանէ լրագրոց ի հրատարակութիւն զրկուած պաշտօնական եւ հասարակ ծանուցմանց մէջ չափերն ու կշիռները տասնորդական դրութեան վերածեալ դրուին, միանգամայն իւրաքանչիւր չափու եւ կշռոյ քով դնելով նաեւ անոնց համապատասխանող թիւը հին կանգուններով եւ քաշով՝ իրրեւ բացատրութիւն։

— Հիմակէ եկած լուրեր կ'իմացուննեն թէ մեռած է Տատա Մահմետ վաչա ի Դայիֆ, ժանտատենդէ։

— Օտարազգի հիւպատոսաց եւ դեսպանաց անձնական գործածութեանն համար դրսէն եկած ապրանքներէն մաքս չառնուիր ցարդ, եւ ըստ պրուսի այդ պատրուակաւ շատ եղծումներ պատահած են, այժմ կ'առաջարկուի որ այսուհետեւ մաքս հատուցանելէ ազատ լինելու արտօնութիւնը միայն դեսպանաց յատկանայ։

— Անցագրոց եւ ընդհէններու նոր օրէնքին գործադրութիւնը երկու. ամիս յետաձգուած էր որպէս զի ժամանակ տրուէր զայն ծանուցանել օտարականաց։ Այս պայմանաժամը լրանալու մօտ է եւ յիշեալ օրէնքը պիտի սկսի ի գործ դրուիլ յունիսի սկիզբէն։

—Սէօնդէքի կղզւոյն մէջ հարուստ անձինք մեքենաներ գործածել սկսած են սպունգ հանելու համար, մինչ տեղւոյն բնակչաց մէկ մասը ծովուն տակէն սպունգ հանելով կը հայթայթէր իւր ապրուստը։ Այս մեքենաները գործածուելուն համար անոնք կը զգային թէ իրենց գնան եղած է եւ բաւական խռովութիւն ծագած էր յիշեալ կղզւոյն մէջ։ Այս պատճառաւ կուսակալը հոն երթալով ժողովուրդը վստահացուցած էր թէ պիտի արգիլուի այդ մեքենաներուն գործածութիւնը։ Կղզւոյն բնակիչք իրենց ուրախութիւնն յայտնած են լուսաւառութեամբ։

ԱՅԼԵՒԱՅԼ

Ըստ Իպերն էքսփրէս լրագրոյն՝ Տիյարպէքիրի կուսակալութեան Ֆարղին գիւղաքաղաքին մէջ վաղեմի սովորութեան համեմատ այս տարի եւս ապրիլ ամսոյ մէջ տօնավաճառ (պազար) մը բացուած էր։ Մինչ չորեակայ այլ եւ այլ տեղերէ վաճառականք եւ չամախորդք իրենց առեւտրական գործոնքն զբաղեալ էին՝ մի քանի ֆուրդեր տօնավաճառը մտեր եւ անկէ 200 ոտկէոյ ապրանք աւարեր եւ մի քանի անձինք վիրաւորելէ ետքը մեկներ են, այնուհետեւ մերձակաները անտառի մը մէջ պահուըտելով տօնավաճառէն դարձողները կողոպտեր են։ —Զուբցերիէ երեք երկրաչափք կանչուած են Բերլոյ կուսակալութեան հասարակաց չինուածոց համար։ —Պէյքէր փաչա, որ վիրաւորեցաւ Սուաքինի մօտ Դէպի ճակատամարտին մէջ, դեռ եւս կը նեղուի իւր վէրքէն։ Անոր քիթին ոսկորները եւ բերնին առաստաղը չարչարեցան հրացանի գնտակէ եւ վէրքին բուժուիլը դժուարին է։ — Գաղիոյ կառավարութեան պահանջմամբ Մարոկի մէջ դատաւորը աքսորուած է Գաղիացի հպատակ մը նախատած լինելուն համար։ — Հալէչատանի սահմանագլխոյն մօտ Սուտանի հարաւակողմեան Արաբ ցեղերը որ տակաւին կ'ընդդիմանան Մէհտիի, հաւանական է թէ պիտի օգնեն Անգղիացւոց եթէ անոնք կարմիր ծովէն յարձակին Մէհտիի զօրաց վրայ։ — Տասներկու Ճարճռնացի սպայք Ճարճռնի պատերազմական պաշտօնէին հետ Գերմանիա գացած են յիշեալ երկրին զինուորական կազմակերպութիւնն ուսանելու համար։ — Հին եւ ճարտարարուեստ հայելի մը ծախուած է մօտերս ի Բարիզ 1,200 լիրայի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պաշտօնապէս սուտ հանուած է այն տարաճայնութիւնը թէ Հէրադի սահմանին մէջ գտնուող բնակիչք Րուսիոյ կառավարութեան հպատակութիւն յայտնելու նպատակ ունեցած ըլլան։ Այդպիսի նպատակ մը կը վերագրուի Սէրվի սահմանին մէջ գտնուող բնակչաց։ Վերոյիշեալ լուրը առաջին անգամ Թիֆլիզ հրատարակուած «Գաւգաս» լրագրոյն մէջ կը տեսնուի։ «Գաւգաս» կէս պաշտօնական լրագիր մը կը համարուի, վասն որոյ անոր այսպիսի լուր մը հրատարակելը Եւրոպայի մէջ բաւական չփոթութեան պատճառ եղած է։

—Իչևան Տանասուգոֆ Դարագոֆ Մէրվի սահմանին վրայ կառավարիչ կարգուած լինելով անցեալ չաբաթ հասած է ի Մէրվ, եւ ձեռնարկած է յիշեալ երկրին բնակչաց հետ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել եւ երկրին մէջ աղէկ ճամբաներ չինել։

— Ընդդէմ ընկերվարականաց օրէնքին յերկարաձգուելուն վերաբերեալ ծրագիրը, որ վերջերս Գերմանիոյ երեսփոխանաց կողմանէ ընդունուեցաւ, մօտերս երրորդ անգամ ըլլալով պիտի կարդացուի, եւ որովհետեւ տարակոյս չկայ թէ յիշեալ ծրագիրը պիտի ընդունուի առանց ինչ վոփոխութեան, այն օրէնք պիտի գործադրուի մինչեւ սեպտ. 30, 1886։

— Րուսիոյ Թագաժառանգ Լիխանին չափահասութիւնը հռչակուեցաւ մայիս 19ին Բեռլսպուրկի մէջ ամենայն չքեղութեամբ։

— Ամերիկայի մէջ շատ մ'ուրիշ անանկութիւնք եւս պատահած են, բայց ելմտական յուզումը բաւական հանդարտած է։ Այս անանկութեանց մեծ մասը ոչ թէ եկամտից նուազութենէն՝ այլ մեծատղեայ դրամոց հրապարակէն պակսելէն է։ Վասն որոյ Միացեալ Նահանգաց ելմտական պաշտօնեան յառաջիկայ ամառ այս բանին առջեւն առնելու համար հրամայած է որ չրջաբերութեան մէջ գտնուած 2,000,000 լիրայի արժէքով գանձային արժէթուղթերը առժամայն ոսկի եւ արծաթ դրամով հատուցուին։ Այսու անօրինութեամբ չրջաբերութեան մէջ գտնուած մեծադրամն առանալով հրապարակին մէջի յուզմունքն սկսած է հանդարտիլ։

— Գաղիոյ կառավարութեան պաշտօնեայք մայիս 19ին Զինաստանի հետ կնքեալ դաշնագիրը մատուցին երեսփոխանական ժողովոյն, եւ Դոնգքինի պատերազմին 38,000,000 եւ Մատակագարի պատերազմին 5,000,000 ֆրանք ծախուց վարկ խնդրած են։

— Հունգարիոյ երեսփոխանական ժողովոյն բացմանն առթիւ Աւստրիոյ կայսեր կողմանէ, եւ Սպանիոյ երեսփոխանական ժողովոյն բացմանն առթիւ Սպանիոյ Թագաւորին կողմանէ կարդացուած ուղերձներուն մէջ կ'արտայայտուի վըստահութիւն մը թէ Եւրոպայի մէջ խաղաղութիւն եւ անդորրութիւն կը շարունակէ։

— Հնդկաստանէ եկած լրոց նայելով ապրիլի սկիզբները Հնդկաստանի Բէնճապ նահանգին մէջ սաստ եւ անդ Թըզթեր վակցուեր են հասարակութիւնը գրգռելու համար։

— Անգղիոյ երեսփոխանական ժողովոյն մէջ Սր. Կլատսթըն հարցման մը պատասխանելով յայտարարած է թէ արդէն ինչ որ որոշուած է կառավարութենէ նկատմամբ դեսպանախորհրդոյն, նոյնը անփոփոխ պիտի պահուի եւ թէ կառավարութիւնը չկրնար հաւանիլ որ Գաղիա Անգղիոյ հետ հաւասարապէս Եգիպտոսի ելմտական խնդրոց հետաքննութեանը մտնէ։

—Հելլենական կառավարութեան պաշտօնէից նախագահը Մր. Դրիգուրի իւր հետ ունենալով պատերազմական, ներքին եւ հասարակաց չինութեան պաշտօնեաները՝ անցեալ չաբաթ գացած է Էյրիսպոզ, եւ անտի մինչեւ Վոլոյ, եէնի չէհիր եւ Դըրնովա պիտի երթան։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անգղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնէութեան խորհրդականը ամսոյս 23ին հարցման մը պատասխանելով ըսաւ թէ ապրիլ 14է ի վեր կառավարութիւնը բան մը չէ լսած կորտոն զօրապետէ։

—Բարիզէ զարնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Անգղիա յետս կոչած է իւր առաքելութիւններն որ կ'ընէր առաջարկեալ դեսպանաժողովոյ հետաքննութեան նիւթոց ընդարձակման դէմ։

—Մայիս 23ին Սերուիոյ Թագաւորն անձամբ բացաւ Սքուպչինան (ազգային ժողով)։

—Ներսէս Ս. Պատրիարք չաբաթ օրը հեռագրաւ մը խմացուց յիշմիածին Րուսիոյ կառավարութեան ներկայացուցչին թէ ինք չկրնար ընդունիլ կաթողիկոսութեան պաշտօնը։ Այս հեռագիրը միանգամայն եւ ընտրութեան արդեանց տեղեկագիրը պիտի ներկայացուի Զարին։

— Ինչպես Պէյլազարի հրկիզելոց նուագահանդէս մը սրուած է Մր. Սլաւեանոքլի Րուս երգիչներէն։ Կ'ըսուի թէ այդ նուագահանդէսն գոյացած է 7,000 դահեկան։ Ինկիւրիի կուսակալը Պէյլազար հասաւ ամսոյս 21ին եւ հրկիզելոց ուտեստ բաշխուելու տնօրինութիւնները ըրաւ։

ՍՏԱԿԻ ԳԻՆԵՐԸ

Մայիս 14/26, 1884.

Ֆոնսոլիտէ	9.18	Րուս. երկ. բաժինք	45.25
ԴՐԱՄՔ, Օսմ. լիրան 100էն			
Մէջիտիյէ	108.10	Րուսիոյ բոլ	90. 6
Թղթադրամ	1800	Նաբոլէոն	87.25
Մէճալիք	100.30	Գրիմից	51.10
Պէշլիք	102.20	Անգղ. լիրա	110. 3
Ալթըլըղ	102.35	Մահէք Ոսկեդրամ	8.95

Ամերիկայի միսիոնարաց ընկերութեան կողմէն
Մեմբագիր Հ. Փ., Կրին

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ
Զագմագճըլար, Յակոբեան խան,